

lieten gaan, evenals tijdens de ekskursie in Koningshof. Opvallend was, dat er reeds vruchtlichamen van *Desmazierella acicola* werden gevonden. Dit mooie schijfzwammetje op oude zwartwordende dennenaalden komt meestal pas in januari te voorschijn, tenminste in zachte winters. Eén onzer (J.D.) heeft het ding dit jaar vanaf januari in elk dennebos, waar maar zwart geworden naalden waren te vinden, aangetroffen; deze winter ook op plaatsen met betrekkelijk dunne naaldenlagen. Uit een paar handenvol meegenomen naalden peuterde hij thuis $\pm$ 200 vruchtlichamen. Het is de moeite waard, er in de komende maanden op te letten. Deze soort heeft duidelijk geen koude nodig, om tot fruktificeren te komen.

Verder werden genoteerd: *Ceratobasidium cornigerum* (H.G.), *Galerina badipes* (H.G. en F.T.), *Inocybe tarda* (F.T.), *Ischnoderma benzoinum* (F.T.), *Marasmius inodorus* (L en F.T.), *Ramaria myceliosa* (L en H.G.).

Afkortingen van herbaria:

L = Rijksherbarium Leiden
F.T. = F. Tjallingii
H.G. = H. Geesink

G.A.V. = G.A. de Vries
J.F. = J. Frencken
F.B. = F. Benjaminsen
P.B.J. = P.B. Jansen.

ENKELE INTERESSANTE VONDSTEN IN 1974

D. Tjallingii-Beukers

Marterlaan 10
Wageningen-Hoog

A. Kleibossen, in de vegetatiekunde "vochtige parkbossen op kleigrond" genoemd.

De weersomstandigheden waren het afgelopen jaar, vooral voor de paddestoelen in deze bossen, niet bijzonder gunstig: langdurige droogte in het voorjaar en het begin van de zomer na een winter met zeer weinig neerslag, daarna wel regen maar lage zomertemperaturen. De beste tijd voor deze bossen is tussen half juli

en begin september, maar dan moet de grond niet door en door droog zijn en de temperatuur wel wat hoger. De oogst was dus niet zo groot, maar toch waren er wel weer enkele verrassingen.

1. Loenen a.d. Waal, bodem klei, maar ook zandige gedeelten.

Hier hadden we 6 juli een merkwaardige ervaring. Bij de inspektie van in een eikebos op een hoop gegooide loofhoutstronken en -stammen (waarschijnlijk gerooide vruchtbomen), ontdekten we diep in een donkere holte van een stam, die al sterk verrot was en waarin zich een laag humus had verzameld, een groep van 6 citroengele paddestoelen. Het waren jonge eksemplaren, met nog door een vlokig-vezelig velum gesloten hoeden. Vanwege de standplaats op hout dachten we eerst aan een bijzondere *Psathyrella*. Gelukkig konden we er enkele (samen met het substraat) meenemen. De volgende dagen ontplooiden de hoeden zich en werden veel bleker van kleur. We begrepen toen dat we met een champignon te doen hadden en dat niet het hout, maar de humus het substraat vormde.

De paddestoel werd gedetermineerd als *Agaricus abruptibulbus* Peck.

Dichtbij deze plek kregen we weer met een dergelijke misleidende groeiplaats te maken. Van een op de grond liggende eik had de schors aan de onderkant losgelaten. Tussen schors en stam kwamen kleine, jonge, witbeparelde paddestoeltjes te voorschijn. Ook de steel was met een witte poederlaag bedekt, die bij het beetpakken gauw verdween, waardoor er aan de basis een rossigbruine kleur te voorschijn kwam. Hierdoor herkende ik deze parasolzwammetjes als *Lepiota seminuda* (Lasch) Kummer (*L. sistrata* (Fr) Quél.). Ik had ze nog nooit in zo'n jong stadium gezien en het was de moeite waard het dikke pakket van hyaliene bolletjes op de hoed onder de stereomikroskoop te bewonderen. Later vonden we deze paddestoeltjes in hetzelfde bos op de kale grond.

2. Hemmen a.d. Linge.

Op dezelfde dag (6 juli) vonden we in het gras langs de harde weg Hemmen-Randwijk vlak bij de kasteelruïne twee sterk naar meel ruikende, witte paddestoelen. Ze deden denken aan een kleine *Tricholoma columbetta* of aan een *Hygrophorus*. Ze bleken echter duidelijk wrattig-stekelige sporen te hebben. Na enig speuren kwamen we bij *Calocybe* op 2 soorten met zulke sporen: *C. constricta* en *C. leucocephala*. Onze paddestoelen bleken eigenschappen van de ene zowel als van de andere soort te hebben. *C. constricta* zou een ring moeten hebben (werd daarom door Fries bij *Armillaria* geplaatst) en *C. leucocephala* zou een wortelende steel moeten hebben. Welnu, onze paddestoelen hadden een duidelijk afgeronde steelbasis, dus geen wortel, maar ook geen ring. De laatste zou echter in een heel jong stadium aanwezig geweest kunnen zijn. Benjaminsen, die onze determinatie kontroleerde, deelde ons mee, dat

Pilāt (Zeitschrift für Pilzkunde Bd.46 (4) 1968) deze 2 soorten als 1 soort beschouwt, die dan volgens de prioriteitsregels *Calocybe constricta* (Fr.) Kühn. moet heten.

Onder beuken in het gazon bij de ruïne vonden we grote aantallen *Inocybe pusio*, een mooie vezelkop met violette steel uit de groep waartoe ook *I. obscura* behoort. *I. pusio* heeft fraai gestreepte hoedjes (zonder opstaande schubjes) met vrij donkerbruine vezels op lichte ondergrond.

Een grote vezelkop uit de *oblectabilis*-groep troffen we aan in een eikenlaantje. Ik determineerde hem als *Inocybe pseudohiulca* Kühner, vanwege de afmetingen (hoed 7 cm, steel 6 x 1,5 cm), de lichtbruine, glanzende, wat vettig aanvoelende hoed (met hier en daar grijswitte plekje van velumresten) en de grote sporen. Aan het eind van het laantje, waar veel essen stonden, vonden we *Agaricus excellens* (Moell.) Moell., waarover later meer.

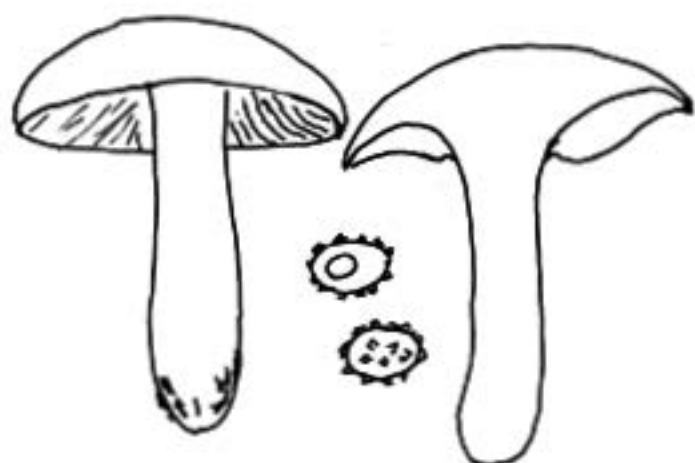
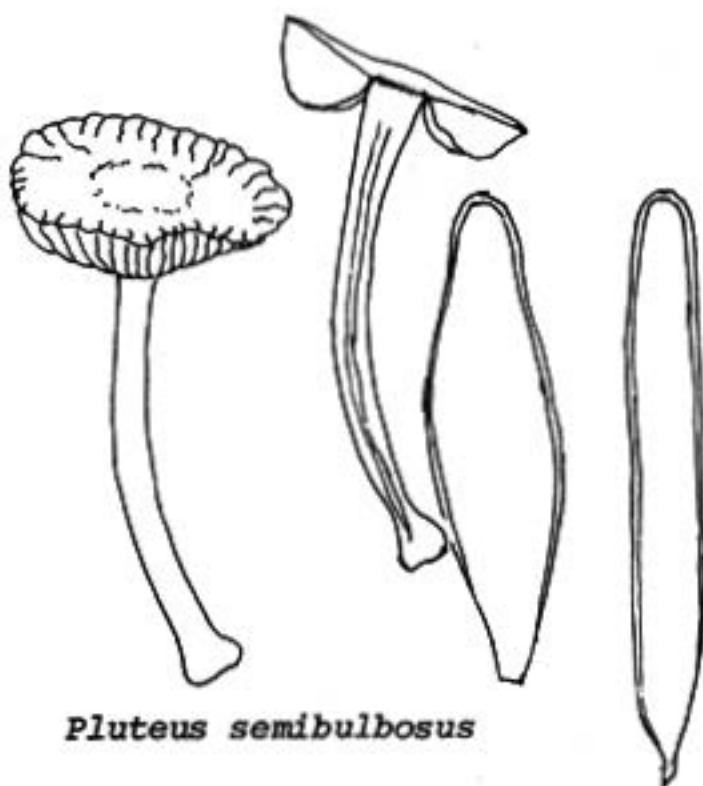
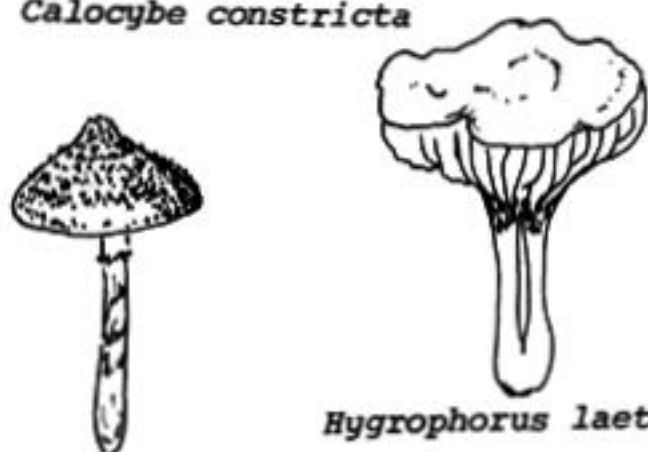
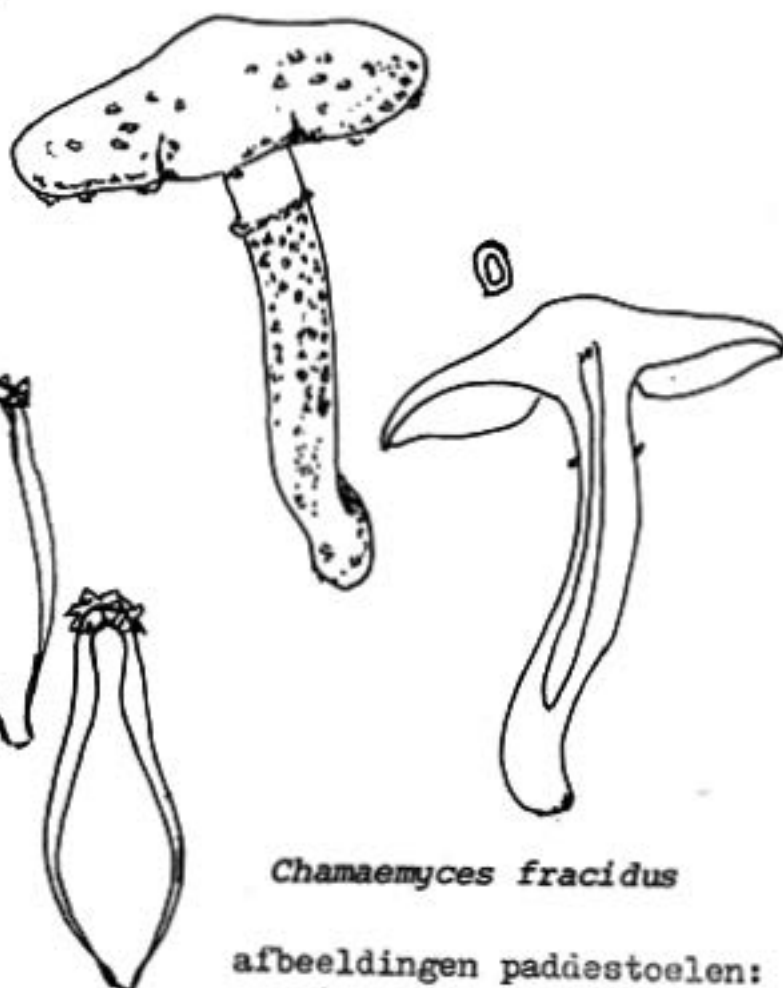
3. Ophemert (a.d. Waal zw van Tiel), singel langs het kasteel met eik, esdoorn, meidoorn, es en hazelaar.

Hier gingen we op 8 augustus eens kijken. Al direkt aan het begin deden we een verrassende vondst: verscheidene exemplaren van *Chamaemyces fracidus* (Fr.) Donk (*Lepiota irrorata* Quél.). We herkenden ze aan de bruine druppeltjes op hoed en steel, bij oudere exemplaren ingedroogd tot bruine schubachtige vlekjes, aan de zwartbruine velumresten aan de hoedrand en aan de smalle ring met zwartbruine onderkant. We wisten, dat De Kleuver deze soort ook al eens in Ophemert had gevonden en kenden hem van de ekskursie met Reijnders op Amelisweerd (5 augustus 1972).

4. Neerijnen (bij Waardenburg).

Hier waren we met de N.M.V. op 10 augustus. Ondanks de droogte was de oogst boven verwachting. Enkele bijzondere vondsten: *Marasmius inodorus*, door Bas gedetermineerd (maar in het veld al herkend!). Ze waren echter zo klein, dat wij er geen goed beeld van kregen. Gelukkig vonden we ze op de ekskursie in Bergen (16 november) onder voor de paddestoelen betere weersomstandigheden nog eens. Ze doen aan kleine exemplaren van *Marasmius peronatus* denken, (en in die groep kun je hem ook in de "Flore" vinden) maar de steel is veel minder behaard en de steelbasis heeft niet de dikke, gelige pels van *M. peronatus*. Je kunt hem noch bij Moser, noch in de Engelse Check List vinden. Rea vermeldt hem wel en we vonden hem kurieus genoeg ook in het oude boekje van Costantin & Dufour als *Marasmius foetidus* var. *inodorus*. Hij stond in de beukenlaan, die van het kasteel naar de dijk loopt.

In deze laan werd ook een kleine witachtige *Pluteus* verzameld, die we in het veld al *P. semibulbosus* noemden. Bij mikroskopische bestudering bleek, dat deze *Pluteus* een celluleuze

*Calocybe constricta**Pluteus semibulbosus**Hygrophorus laetus**Cortinarius psammocephalus**Inocybe pseudohiulca**Chamaemyces fracidus*

afbeeldingen paddestoelen:
 ± natuurlijke grootte
 sporen x 900; cystiden x 450

hoedhuid had, terwijl ik bij eerdere vondsten een hoedhuid met lange cellen had gekonstateerd. Het bleek nu dat er 2 soorten witachtige hertezwammen bestonden: één uit de groep der *Hispidermi*, die door Boudier als *P. semibulbosus* Lasch is opgevat en als zodanig is overgenomen in de "Flore" en één uit de groep der *Cellulodermi*, die o.a. door Lange voor *P. semibulbosus* is gehouden en door Kühner *P. alborugosus* Kühn. is genoemd. Orton sluit zich bij de opvatting van Lange aan en Bas deelde ons mede, dat hij daar ook het meest voor voelt. Uit de beschrijving, die Fries van *P. semibulbosus* Lasch heeft gegeven, maken veel mycologen op, dat er een paddestoel met een celluleuze hoedhuid is bedoeld. Onze paddestoel was dus *Pluteus semibulbosus* (Lasch apud Fr.) Gill. ss. J. Lange. De *P. semibulbosus* uit de "Flore" is door Orton omgedoopt tot *P. boudieri*.

Uit het westelijke, wat vochtiger deel van het bos plukte ik van een vermolmd boomstronk enkele kleine *Delicatula*-achtige paddestoeltjes. Toen ik thuis het doosje opende, kwam me een sterk nitreuze lucht tegemoet. Dit bracht me meteen op het goede spoor: *Mycena delectabilis* (Peck) Sacc. (= *Hemimycena delectabilis* = *Marasmiellus delectabilis* = *Delicatula delectabilis*).

Het glanspunt van de ekskursie was wel een prachtige grote amaniet: *Amanita strobiliformis* (Vitt.) Quél., zoals hij door Bas werd genoemd. In sommige boeken heet hij *Amanita solitaria* (Fr.) Quél., wat in ons geval wel een toepasselijke naam zou zijn geweest, zoals hij daar alleen op een open plek onder de bomen op een schiereilandje als het ware te pronk stond om door de ekskursiedeelnemers te worden bewonderd.

5. Mariënwaard bij Beesd, voornamelijk loofbos: veel es en eik, ook beuk, esdoorn en linde.

Dit bos bezochten we op 30 juni. Al van verre zagen we een grote felwitte paddestoel blinken: *Agaricus excellens* Möller. De hoed (doorsnede 18 cm), glanzend zijdeachtig met vele kleine wratjes en schubjes, de steel (15 x 3-5 cm), ook wit met onder de vrij dikke afhangende ring kleine schubjes. Bij wrijving werd de hoed wat geel. In tegenstelling tot de meeste *Agaricus*-soorten was deze gemakkelijk thuis te brengen vanwege de grote sporen (9-11,5 x 5,5-6,5 μ m), zijn standplaats in het bos en de zuiver witte kleur. De andere grootsporige soorten o.a. *A. macrosporus*, die we in het najaar van 1973 zoveel op Ameland zagen, zijn niet zo wit en staan niet in bossen, maar in weilanden. Möller geeft deze soort op voor sparrenbossen op voedselrijke grond, maar Reijnders heeft al eerder gekonstateerd, dat een aantal z.g. sparrenbossoorten regelmatig in de klei(loof)bossen voorkomt.

Pluteus villosus, van NMV-ekskursies in andere jaren welbekend, was ook weer in enkele eksemplaren aanwezig.

In het door Reijnders bekend geworden populierenlaantje in dit gebied (even noordelijk van het bos) telden we op 22 juli 34 exemplaren van *Leccinum duriusculum* (Kalchbr. & Schulz. ap. Fr.) Singer. De droogte in aanmerking genomen viel het aantal ons nog mee. Reijnders heeft er onder betere omstandigheden wel veel grotere aantallen aangetroffen.

6. Hardenbroek bij Cothen (Utrecht), kasteelbos en lanen met oude loofbomen: eik, es, esdoorn en beuk.

Aan de voet van een grote eik zat 6 augustus een prachtig, jong exemplaar van *Inonotus dryadeus* met veel bruine tranen mooi afstekend tegen de lichte ondergrond. De soort is ook bekend van andere kasteelbossen met oude eiken, o.a. Middachten en Neerijnen.

Op een grasveldje tussen de hoge bomen stond een droogtevorm van *Rhodophyllus sinuatus* (Bull. ex Fr.) Singer (*Rh. lividus* (Bull. ex Fr.) Quél.), die niet direkt herkenbaar was: hoed en steelbekleding waren in grote schubben opengespleten. Gelukkig was het een jong exemplaar met nog gele plaatjes en toen we mikroskopisch hadden vastgesteld, dat we met een *Rhodophyllus* hadden te doen, was de naam gauw gevonden. Bij een tweede bezoek met Reijnders en De Vries op 18 augustus was er een volwassen exemplaar met rose plaatjes, maar goed herkenbaar aan de lichtgekleurde hoed en de forse afmetingen, (in de "Flore" wordt hij "le plus gros des Rhodophylles" genoemd!). Hij moet zeer giftig zijn, vandaar de nederlandse naam Giftige satijnzwam.

In het gras langs de buitenkant van het bos troffen we een hele groep kleine gordijnzwammetjes aan. Reijnders had er meteen een naam voor: *Cortinarius psammocephalus* (Bull. ex Fr.) Fr. De hoedjes zijn dicht bezet met kleine opstaande schubjes en hebben een scherpe papil.

B. Zandbossen.

In de bossen op zure, arme zandgrond verschijnen de meeste paddestoelen later in de zomer. Daardoor konden deze profiteren van de regen, die toen begon te vallen al trad er wel enige vertraging op door de voorafgaande droogte.

1. Bennekomse bos (Hullenberg).

Hier gingen we 3 oktober eens kijken of op het vaste plekje in de zandige wand van een holle weg door het bos *Gyroporus cyanescens* (Bull. ex Fr.) Quél. weer aanwezig was. We telden 9 stuks.

Op enkele meters van dit punt onder kreupelhout van eiken en berken wachtte ons echter een bijzondere verrassing. Zeven grote

paddestoelen met een ring, op een afstand op honingzwammen lijkend, bleken *Rozites caperata* (Pers. ex Fr.) Karst. te zijn. De bemeelde kop van de jonge, de wat gerimpelde hoed van de oudere exemplaren en de bruine sporen die op de ring zichtbaar waren, lieten geen twijfel over. Voor zover ons bekend, is deze soort nog niet eerder in deze omgeving gesignaleerd. In de nummers van *Fungus* van vóór 1940 wordt hij enkele malen vermeld (*Fungus* 7, 1935: p. 11-12 geeft een goede beschrijving met foto van Swanenburg de Veye), maar in de latere jaren is hij alleen nog in Hulshorst gevonden onder dennen.

Op een verlaten akkertje in hetzelfde bos kwamen we terecht, doordat onze aandacht werd getrokken door een amaniet, die van een afstand te zien was. Het bleek *Amanita pantherina* (DC. ex Fr.) Secr. te zijn. Geen grote sensatie, al was het wel een heel mooi exemplaar, maar toen we eenmaal daar waren, ontdekten we op de kale grond nog meer: *Laccaria tortilis* (Bolt. ex S.F. Gray) Cooke, *Omphalina pyxidata* (Bull. ex Fr.) Quél. en enkele heel kleine enigszins komvormige, gesteelde ons onbekende paddestoeltjes. De onregelmatig gelobde, leerachtige zwammetjes met een glad hymenium deden aan een *Thelephora* denken, maar bij mikroskopisch onderzoek bleken ze vrij ver uitstekende ± cilindrische cystiden te hebben en gladde, hyaliene sporen. Dit bleek voor *Thelephora* niet te kloppen. Gelukkig kon Stalpers hem thuisbrengen en determineren als *Cotylidia undulata* (Fr.) Karst., bij Bourdot en Galzin beschreven onder de naam *Podoscypha undulata* (Fr.) Maire. Voor zover bekend, is dit *Stereum*-achtige zwammetje slechts één keer in ons land gevonden en wel in de Peel door P.B. Jansen. Het schijnt een soort van oude brandplekken te zijn, wat in de Peel heel goed zou kunnen, terwijl in ons geval de aanwezigheid van *O. pyxidata* daar ook op zou kunnen wijzen. Wij vinden deze laatste heel vaak op oude brandplekken.

2. Reijerskamp bij Wolfheze.

In de berm van een bosweg onder *Betula* en *Prunus serotina* op een plek zonder hogere planten en mossen vonden we op 13 augustus een vrij grote groep *Hygrophorus laetus* (Pers. ex Fr.) Fr. De aan alle kanten even slijmerige oranje-gele paddestoelen zijn behalve aan de dikke slijm laag op de hoed, steel en lamellen ook te herkennen aan de grijsviolette kleur van de steeltop. Volgens Arnolds is deze soort maar van één plaats in Gelderland bekend (Voorst).

3. Hoge Veluwe, stuifzandgebied met vliegdennen.

Hier is in het late najaar altijd heel wat te beleven. Reeds eerder heb ik (*Coolia* 15: 115. 1972) iets verteld over kleine *Omphalina*-achtige paddestoeltjes, die we toen de naam *O. clusili-*

formis Kühn. & Romagn. hebben gegeven, hoewel ons dit niet helemaal bevredigde. 8 December 1974 vonden we dichtbij de vorige vindplaats in het Otterlose Zand verscheidene exemplaren van deze soort. We hebben ze nog eens opnieuw bestudeerd en er verschillende boeken bijgehaald en vonden nu, dat de beschrijving van Orton van *Clitocybe incomis* (Karst.) Orton veel beter bij onze vondst paste (Trans. Br. mycol. Soc. 43: 186-188).

Op 15 december gingen we naar het Rieselose Zand, waar we *Omphalina* - *Clitocybe*-achtige paddestoeltjes vonden met een sterke meelgeur, donker grijsbruine, gestreepte hoedjes en donkergrijze, enigszins aflopende lamellen. Toen we de ronde sporen met vrij ver uit elkaar staande grove stekels hadden gezien, was het duidelijk, dat we met *Clitocybe asterospora* (J. Lange) Moser (*Omphalia asterospora* bij Lange) te doen hadden. Een duidelijke beschrijving en tekening van dit paddestoeltje komt voor in het artikel van Barkman over Jeneverbesstruwelen in *Coolia* 11, 1964: p. 13 en 14. In dit biotoop schijnt hij geregeld voor te komen, maar wij hadden hem hier nog nooit gevonden. Behalve in het artikel van Barkman wordt hij in *Coolia* nergens vermeld en in *Fungus* vond ik alleen een vermelding van Schweers: op vochtige heide in het Zwannenvlak bij Schoorl.

Hier volgen nog eens de besproken soorten in alfabetische volgorde (K = kleibossen, Z = zandbossen):

- K *Agaricus abruptibulbus* Peck
- K " *excellens* Möller
- K *Amanita strobiliformis* (Paul. ex Vitt.) Bertillon
- K *Calocybe constricta* (Fr.) Kühn.
- K *Chamaemyces fracidus* (Fr.) Donk (= *Lepiota irrorata* Quél.)
- K *Clitocybe asterospora* (J. Lange) Moser
- Z " *incomis* (Karst.) Orton
- Z *Cotylidia undulata* (Fr.) Karst.
- K *Cortinarius psammocephalus* (Bull. ex Mérat) Fr.
- Z *Gyroporus cyanescens* (Bull. ex Fr.) Quélet
- Z *Hygrophorus laetus* (Pers. ex Fr.) Fr.
- K *Inocybe pseudohiulca* Kühn
- K " *pusio* Karst. ss. J. Lange
- K *Inonotus dryadeus* (Pers. ex Fr.) Murr.
- K *Leccinum duriusculum* (Kalchbr. & Schulz. apud Fr.) Sing.
- K *Lepiota seminuda* (Lasch) Kummer (= *L. sistrata* (Fr.) Quél.)
- K *Marasmius inodorus* Pat.
- K *Mycena delectabilis* (Peck) Sacc.
- K *Pluteus semibulbosus* (Lasch apud Fr.) Gillet ss. J. Lange
- K " *villosus* (Bull.) Quél. ss. Decary
- K *Rhodophyllus sinuatus* (Bull. ex Fr.) Sing.
- Z *Rozites caperata* (Pers. ex Fr.) Karst.

Van bijna alle vondsten is gedroogd materiaal in ons herbarium, *Amanita strobiliformis* bevindt zich in het Rijksherbarium.

Summary:

Some collections of interesting fungi made during 1974 are recorded. In the alphabetic list the species marked "K" were found in humid deciduous park-like woods mostly belonging to old estates, with many old trees (oak, beech, ash, sycamore, lime) and situated on calcareous alluvial clay soil in the river area (mainly between Rhine and Waal). The species marked "Z" were met with in dry woods planted with Scots pine or with oak, birch and beech, situated on poor acidic diluvial soil in "De Veluwe", province of Gelderland, N. of the Rhine.

•

PSATHYRELLA - FEUILLETON VII: SLEUTEL EN CHECK LIST VAN DE SOORTEN VAN DE SEKTIE ATOMATAE

E. Kits van Waveren

Koninginneweg 136
Amsterdam

Hieronder volgt het begin van een Check List van de soorten van het genus *Psathyrella* in de hoop, dat wij vóór de eeuwwisseling een volledige Check List van dit genus kunnen aanbieden. Onze mini-lijst is vervaardigd volgens de richtlijnen, aangegeven in de in 1970 en januari 1971 verschenen memoranda van de redactie van de "werkgroep Check List" van onze Florakommissie. De mini-lijst bevat slechts vier soorten (waarvan één met 1 variëteit en 3 vormen), en het heeft ons een half jaar gekost om achter, wat wij meenden dat de juiste nomenklatuur en synonymie was, te komen. Met alle respect voor de Britse Check List (1) mag opgemerkt worden, dat Orton daar twee volle jaren full time aan heeft kunnen werken en dat de lijst, wat het genus *Psathyrella* betreft, vele mankementen heeft en ook bij lange na niet geeft, wat onze Check List-werkgroep nastreeft.

Wij verwijzen nog eens naar onze *Psathyrella*-feuilletons III t.m. VI in vorige nummers van *Coolia* (3), met name naar No. IV, waarin wij een beschrijving gaven van de belangrijkste soort van